

Miljøministeriet
Miljøstyrelsen

Strategisk miljøvurdering Natura 2000-plan 2022-2027

Suså, Tystrup-Bavelse Sø, Slagmosen,
Holmegårds Mose og Porsmose
Natura 2000-område nr. 163
Habitatområde H145, H146 og H194
Fuglebeskyttelsesområde F91 og F93

November 2021

Udgiver: Miljøstyrelsen

Redaktion: Miljøstyrelsen Storstrøm

Forsidefoto: Susåen ved Herlufsholm set fra Rådmandshave

Fotograf: Kristian H. Kjeldsen

ISBN: 978-87-7564-865-8

Indhold

1. Miljørapport for Forslag til Natura 2000-plan 2022-2027	4
1.1 Ikke teknisk resumé.....	4
1.2 Planens indhold, hovedformål og andre relevante planer	5
1.2.1 Anden lovgivning	6
1.2.2 Andre relevante planer	6
1.3 Nuværende naturtilstand i Natura 2000-området og Nul-alternativ	8
1.3.1 Nuværende naturtilstand jf. basisanalysen.....	8
1.4 Den sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet	11
1.4.1 Flora, fauna og biologisk mangfoldighed.....	11
1.4.2 Befolkningen	12
1.4.3 Menneskets sundhed	12
1.4.4 Jordbund, vand, luft og klimatiske faktorer	12
1.4.5 Materielle goder og kulturarv	13
1.4.6 Landskab.....	13
1.4.7 Arter	13
1.4.8 Fredninger, fredede områder og vildtreservater	14
1.5 Eksisterende miljøproblemer	14
1.5.1 Planens påvirkning af truslerne i området	15
1.6 Internationale miljøbeskyttelsesmål.....	16
1.7 Planens indvirkning på miljøet.....	16
1.8 Foranstaltninger der modsvarer negativ indvirkning på miljøet	21
1.9 Miljøvurderingens gennemførelse og grundlag for prioriteringer og valg	21
1.10 Overvågning	23

1. Miljørapport for Forslag til Natura 2000-plan 2022-2027

Den enkelte Natura 2000-plan er ifølge lovbekendtgørelse nr. 1976 af 27. oktober 2021 om miljøvurderinger af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM) underlagt krav om miljøvurdering. SMV rapporten skal indeholde oplysninger, der følger af lovens bilag 4.

Natura 2000-planen er en overordnet statslig plan, som skal gennemføres gennem kommunale og andre ansvarlige myndigheders handleplaner, der har fokus på forventede forvaltningsindsatser og initiativer, fordeling af indsatser mellem ansvarlige myndigheder og tidsfølgen for gennemførslen. Der kan således ikke i forbindelse med den statslige plan foretages en konkret vurdering af indsatsernes miljøpåvirkning, da de statslige Natura 2000-planer ikke fastlægger, hvor den konkrete indsats skal gennemføres.

Natura 2000-område nr. 163 Suså, Tystrup-Bavelse Sø, Slagmosen, Holmegårds Mose og Porsmose er udpeget som habitatområde nr. 145 Holmegårds Mose, habitatområde nr. 146 Rådmandshave, habitatområde nr. 194 Suså med Tystrup-Bavelse Sø og Slagmosen, fuglebeskyttelsesområde nr. 91 Holmegårds Mose og Porsmose og fuglebeskyttelsesområde nr. 93 Tystrup-Bavelse Sø.

Natura 2000-området er ikke placeret nær den danske grænse, men udpegningsgrundlaget rummer et større antal af yngle- og trækfugle, der bevæger sig over landegrænser, fx rørhøg, trane samt fjordterne og dværgeterne. Natura 2000-planen bidrager til at sikre egnede levesteder for områdets fugle. Særligt fokuseres i Natura 2000-planen på indsatser for klyde, hvilket også vil være til gavn for flere af områdets andre ynglefugle. Desuden søges der udtaget kulstofholdige lavbundslande, der kan bidrage til at skabe sammenhængende arealer til gavn for arter som rørdrum og isfugl, der yngler i området. Planens indsatser for yngle- og trækfugle på udpegningsgrundlaget forventes at kunne have gavnlig effekt på bestande af de udpegede fuglearter som bevæger sig over landegrænser til f.eks. ynglepladser eller overvintringsområder i andre lande og verdensdele.

Områdets terrestriske del er ikke geografisk forbundet med områder, herunder Natura 2000-områder, i udlandet. Indsatsprogrammet i Natura 2000-planen består i forhold til områdets terrestriske naturtyper bl.a. af indsatser, der skal søge at skabe større sammenhæng og robusthed i områdets natur ved at sikre større driftsenheder af lysåbne naturtyper og skovnaturtyper, tiltag mht. sikring af drift og hensigtsmæssig hydrologi og for skovnaturtyperne udlægning til urørt skov. Det vurderes derfor ikke, at Natura 2000-planen har grænseoverskridende påvirkninger ud over de ovenfor beskrevne.

1.1 Ikke teknisk resumé

Natura 2000-planen medvirker til at sikre, at arter, fugle og naturtyper, som er omfattet af udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området på sigt opnår gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau. Derudover har de planlagte indsatser en positiv effekt for den øvrige natur, fugle og arter, der findes i området, og Natura 2000-planen medvirker således til at sikre den biologiske mangfoldighed generelt.

Natura 2000-planen for området beskriver overordnet set en indsats, som skal medvirke til at sikre eksisterende terrestriske naturtyper samt vandløbet Susåen på udpegningsgrundlaget, ligesom der forventes en gavnlig effekt på andre arter, som anvender området som levested. Indsatsprogrammet har ydermere fokus på at sikre synergieffekter, skabe større sammenhæng i naturen og sikre en mere naturlig dynamik i områderne. Fx ved at sikre en mere hensigtsmæssig hydrologi, udtage kulstofrige lavbundsjordene til natur og udlæggelse af arealer med urørt skov. Dette kan ske gennem eksisterende og kommende tilskudsordninger vedr. plejeindsatser og aftaler om udlægning af urørt skov.

Særlig indsatser rettes mod at forbedre levesteder for klyde og lys vandskivekalv.

Natura 2000-planen vil have afledte effekter for befolkningen ved at skabe mulighed for større naturoplevelser i området. Desuden vil Natura 2000-planen kunne bidrage positivt til menneskers sundhed ved genskabelse af økosystemydelse. Planen vil også potentielt medvirke til binding af CO₂ ved opbygning af organisk materiale i tørvemosser, og bevirke udpining af jordbunden. Således bidrager planen til realisering af vandområdeplanerne, der sigter mod god miljøtilstand i de danske vandområder. Der forventes ligeledes en positiv effekt i form af øget fødegrundlag for ynglende og rastende fugle samt bedre forhold for vandlevende dyr på udpegningsgrundlaget.

Natura 2000-planens gennemførelse vurderes at komplimentere og understøtte de igangværende LIFE-projekter UC LIFE Denmark og SemiAquaticLIFE i Natura 2000-området.

Endelig vurderes planen at medvirke til en øget landskabelig værdi i området, og dermed samtidig understøtte den eksisterende fredning samt bevarelse af kulturarven.

1.2 Planens indhold, hovedformål og andre relevante planer

Indhold

Natura 2000-planen består af målsætninger for det enkelte Natura 2000-område og områdets udpegningsgrundlag, samt et indsatsprogram, der angiver retningslinjer for planens gennemførelse i planperioden 2022-2027. Målsætningerne består af overordnede målsætninger for hele Natura 2000-området samt konkrete målsætninger og afvejning af modstridende naturinteresser. Retningslinjerne om naturområdernes forvaltning i indsatsprogrammet, har både konkret og generel karakter. Endelig indeholder Natura 2000-planen et oversigtsskema, der viser naturtyper og arter på områdets udpegningsgrundlag.

Hovedformål

For området findes følgende overordnede målsætninger i forslag til Natura 2000-planen.

Naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget skal bidrage til at opnå gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau. Målet er:

- at områdets naturtyper med stærk ugunstig bevaringsstatus sikres, herunder bl.a. arealer med tidvis våd eng (6140) samt skovnaturtyperne.
- at naturtyper, der optræder med store forekomster inden for den kontinentale biogeografiske i Danmark sikres. Det drejer sig i dette område om vandløb (3260), urtebræmme (6430), avneknippemose (7210) og skovbevokset tørvemose (91D0).
- at genopretning af naturtypen aktiv højmosse (7110) forudsætter hydrologisk integritet for hele området og medfører en betydelig udvidelse af det lysåbne areal. Det vil desuden medføre at forekomsten af nedbrudt højmosse (7120) vil reduceres og udvikle sig til aktiv

højmose (7110).

- at områdets vandløb (3260) sikres, og bidrager til at tykskallet malermusling opnår gunstig bevaringsstatus.
- at arealer med indlandssalteng (1340) sikres. Naturtypen forekommer kun ganske få steder i Danmark.
- at søerne sikres og opretholdes som gode levesteder for bl.a. lys skivevandkalv, trækkende sædgås (tajgasædgås) samt for ynglende klyde.
- at områdets økologiske integritet sikres i form af en for naturtyperne hensigtsmæssig hydrologi og drift/pleje, en lav næringsstofbelastning og gode sprednings- og etableringsmuligheder for arterne.
- at den økologiske integritet for området sikres derudover ved god vandkvalitet gennem reduceret tilførsel af næringsstoffer og miljøfarlige stoffer, hvilket reguleres gennem vandområdeplanerne.

1.2.1 Anden lovgivning

Natura 2000-planen er bindende for myndighederne. Det vil sige, at alle myndigheder skal lægge Natura 2000-planen til grund i arealdrift på egne arealer, naturforvaltning eller ved udøvelse af deres beføjelser i henhold til lovgivningen i øvrigt. Offentlige lodsejere er bundet af planens målsætninger og kan vælge at gennemføre disse direkte i egne drifts- og plejeplaner. På lovområder som f.eks. fiskeriloven og vildtforvaltningsloven, hvor staten er myndighed, kan der følges op med nationale strategier.

Natura 2000-planen tilsidesætter ikke øvrig lovgivning, og den indsats, som iværksættes for at sikre planens gennemførelse, skal have de fornødne tilladelser, dispensationer m.v., på grundlag af konsekvensvurderinger, hvor dette er nødvendigt i henhold til lovgivningen herom. I det omfang, indsatsen entydigt kan defineres som nødvendig for lokalitetens forvaltning, er en konsekvensvurdering efter habitatdirektivet ikke påkrævet, men der kan kræves tilladelse eller godkendelse efter anden lovgivning.

Der er ikke gennemført vurdering i henhold til habitatdirektivets artikel 6.3 af de enkelte Natura 2000-planer, idet planer, som direkte er forbundet med eller nødvendige for Natura 2000-områdets forvaltning, ikke er omfattet af kravet om screening og evt. konsekvensvurdering.

1.2.2 Andre relevante planer

Anden generations Natura 2000-planer for 2016-2021 blev vedtaget i april 2016, og de opfølgende kommunale handleplaner blev endeligt vedtaget i foråret 2017.

Første generations Natura 2000-planer (2010-2015) fastlagde rammerne for en række grundlæggende indsatser, som f.eks. rydninger, forbedrede hydrologiske forhold og iværksættelse af plejetiltag. Disse indsatser blev fastholdt og videreført i anden generations Natura 2000-planer (2016-2021). I tredje generation Natura 2000-planer igangsættes nye indsatser med særlig fokus på fortsat pleje til sikring af beskyttede naturtyper, fugle og arter, sikring af naturlig dynamik og større sammenhængende arealer fx udlægning af arealer til urørt skov, udtagning af lavbundslande og ved at sikre en mere hensigtsmæssig hydrologi.

Natura 2000-planer, som omfatter fredskovpligtige arealer, og dermed er omfattet af skovloven, skal revideres med 12 års mellemrum, jf. skovlovens § 16, stk. 2. Det betyder således, at Natura 2000 skovplanerne, som er en del af 1. generations Natura 2000-planer, er gældende fra 2010 til udgangen af 2021 og at der i forbindelse med udarbejdelse af tredje generations Natura 2000-planer, også vil ske en revision af den del af Natura 2000-planerne, som omfatter fredsskovpligtige arealer.

Vandområdeplaner og EU's havstrategi

N163 ligger inden for vandområdedistrikt Sjælland. Vandområdets økologiske og kemiske tilstand fremgår af vandområdeplanen for området.

For de Natura 2000-områder som også er omfattet af en vandområdeplan og Danmarks Havstrategi, er målsætninger og retningslinjer for indsatser om vandkvalitet, næringsstoffer, miljøfremmede stoffer, hydrologi og fysiske forhold samlet i vandområdeplanen og/eller i basisanalysen med tilhørende indsatskatalog og havstrategien. Disse mål og indsatser vil bidrage til at forbedre vandmiljøet og vandkvaliteten i Natura 2000-områderne og understøtte Natura 2000-planens målsætninger.

Landsplandirektiver og kommuneplaner

Natura 2000-områderne, der er udpeget i medfør af miljømålsloven, skal fremgå af landsplandirektiver og kommuneplaner. I henhold til Bekendtgørelse om planlægning nr. 1157 af 1. juli 2020, må kommuneplaner ikke stride mod en Natura 2000-plan, jf. lov om miljømål m.v. for internationale naturbeskyttelsesområder (miljømålsloven), en handleplan efter samme lovs § 46 a eller regler udstedt i medfør af samme lovs § 36, stk. 3, eller stride mod en Natura 2000-skovplan, jf. kapitel 4 i lov om skove. Af redegørelsen til planforslag, der ikke er direkte forbundet med eller nødvendig for et Natura 2000-områdes forvaltning, skal jf. bekendtgørelse om administration af planloven i forbindelse med internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter, indgå en vurdering af planforslagets virkninger på området under hensyn til områdets bevaringsmålsætninger.

Klimasikring

Regeringen har i december 2012 udgivet en handlingsplan for klimasikring af Danmark. Planen indeholder en lang række regeringsinitiativer, der skal medvirke til at skabe bedre rammer for klimatilpasningen lokalt. De enkelte kommuner har udarbejdet en klimatilpasningsplan. En vurdering af spillet mellem den kommunale klimatilpasningsplan og Natura 2000-planen forudsætter kendskab til, hvor de forudsatte indsatser i Natura 2000-planen konkret vil blive gennemført sammenholdt med de indsatser, der skal gennemføres som led i klimatilpasningsplanen.

Kommunal klimatilpasningsplan

Såfremt konkrete projekter som led i den kommunale klimatilpasningsplan kan påvirke udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området væsentligt, skal der gennemføres en konsekvensvurdering af projektet, inden det kan gennemføres. Dette gælder dog ikke, hvis projektet gennemføres som led i Natura 2000-planen og dermed har som delformål at sikre, at naturtyper og arter opnår gunstig bevaringsstatus.

Natur- og Biodiversitetspakke

I december 2020 blev der indgået aftale om Natur- og biodiversitetspakken, som har til formål at fremme natur og biodiversitet i Danmark og bidrage til at bremse naturens tilbagegang. Natur- og biodiversitetspakken skal gennemføres i perioden 2021-2024. Med Natur- og Biodiversitetspakken er der bl.a. afsat midler til udpegning af nationalparker, udlægning af urørt skov, forbedring af havmiljøet og udarbejdelse af strategi for forvaltning af truede arter.

Det fremgår af Lov om naturnationalparker, at ansøger, i forbindelse med ansøgningsfasen til etablering af naturnationalparken, skal udarbejde en projektbeskrivelse for etablering af naturnationalparken, samt en forvaltningsplan for området. Planen skal tage højde for internationale naturbeskyttelseshensyn, herunder skal det fremgå af redegørelsen, om forvaltningsplanens gennemførsel er afhængig af tilladelser, godkendelser eller dispensationer ligesom der skal indgå en beskrivelse af nuværende status for naturen i området. Forvaltningsplanen er tiltænkt at skulle sikre en vildere naturforvaltning, bl.a. i Natura 2000-områder. Det fremgår i den forbindelse af lov om naturnationalparker, at det forudsættes, at den vildere naturforvaltning er i overensstemmelse med bevaringsmålsætninger i Natura 2000-planen for berørte områder.

Forbud mod gødskning, sprøjtning og omlægning af §3-arealer

Pr. 1. juli 2022 træder et forbud mod sprøjtning, gødskning og omlægning af § 3-arealer i kraft. Forbuddet vil gælde alle arealer, der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 2 og 3 og vil i praksis hovedsageligt have betydning for ferske enge og strandenge, hvor der i dag kan være en lovlig drift med sprøjtning, gødskning og/eller omlægning. For de øvrige § 3-beskyttede naturarealer gælder der som udgangspunkt allerede et sådant forbud. En delmængde af de § 3 strandenge kan også være kortlagt som habitatnatur, mens de ferske enge ikke har en tilsvarende habitatnaturtype. Lovændringen forventes at have en gavnlig synergieffekt på Natura 2000-områderne, herunder evt. fugle og arter på udpegningsgrundlaget, samt de kortlagte habitatnaturtyper, både i form af en direkte effekt på de kortlagte strandenge og indirekte ved at mindske eventuel randpåvirkning.

1.3 Nuværende naturtilstand i Natura 2000-området og Nulalternativ

I basisanalysen, der danner grundlag for Natura 2000-planen, er der foretaget en nærmere gennemgang af den nuværende naturtilstand i området.

1.3.1 Nuværende naturtilstand jf. basisanalysen

Områdets forekomster af indlandssalteng (1340), tidvis våd eng (6410) og avneknippemose (7210) er overvejende i høj-god tilstand. Mindre arealer med indlandssalteng og avneknippemose er moderat tilstand pga. hhv. uhensigtsmæssig hydrologi og tilgroning med vedplanter. Hele det kortlagte areal med kalkoverdrev (6210) er i moderat til ringe tilstand, mens 12-15% af arealer med surt overdrev (6230), hængesæk (7140), kildevæld (7220) og rigkær (7230) er i god tilstand, så er resten af disse forekomster i moderat til ringe tilstand. Dette skyldes primært problemer med tilgroning og for de våde naturtyper også uhensigtsmæssig hydrologi.

Halvdelen af det store areal med aktiv og nedbrudt højmoser (7110 og 7120) i Holmegårds Mose er samlet set i god til høj tilstand, mens den anden halvdel på kortlægningstidspunktet var tilgroet med især vedplanter og havde en for naturtypen uhensigtsmæssig hydrologi. Denne del af højmosen er i moderat til dårlig tilstand.

Størstedelen af det kortlagte areal med skovnaturtyper i dette Natura 2000-område udgøres af skovbevokset tørvemose (91D0) i mosekomplekset i og omkring Holmegårds Mose. Forekomsten af store træer i denne naturtype er beskeden med < 1 stort træ/ha på halvdelen af arealet og 1-5 store træer/ha på resten. Antallet af stående døde stammer og liggende dødt ved var > 6 pr. hektar for begge parametre. For de øvrige naturtyper var der væsentlig flere store træer med > 6 store træer/ha på samlet set halvdelen arealet, men færre på det øvrige areal. Mængden af dødt ved på disse skovnaturtyper var overordnet set > 6 stk/ha for liggende dødt ved og < 5 stammer/ha for stående dødt ved. For elle- og askeskov var der dog > 6 døde stammer pr. hektar på en stor del af det kortlagte areal.

Der er inden for området kortlagt i alt 61 småsøer under 5 hektar. 13 af disse er kransnålalgesøer (3140), hvoraf langt de fleste er i høj eller god tilstand, mens 3 er i moderat tilstand. Ud af 27 næringsrig søer (3150) er 21 i god til høj tilstand, 5 i moderat tilstand og en uden kendt tilstand. De 21 resterende småsøer er af type brunvandet sø (3160), hvoraf 15 er i god til høj tilstand og 6 med ukendt tilstand. De i alt 8 kortlagte småsøer i moderat tilstand var påvirkede af forskellige faktorer som andefodring og forekomst af en invasiv art eller var fattig på undervandsvegetation.

Der er to søer på over 5 ha inden for Natura 2000-området: Tystrup Sø og Bavelse Sø. Begge har miljømålet god tilstand. Den økologiske tilstand for Tystrup Sø er samlet set moderat. Deltilstanden for makrofytter er moderat, god for fytoplankton og god for fisk. Den samlede økologiske tilstand for Bavelse Sø er dårlig med deltilstandene ringe for makrofytter, moderat for fytoplankton og dårlig for fisk.

Naturtyperne vandløb med vandplanter (3260) og bræmmer med høje urter (6430) har ikke noget tilstandsvurderingssystem. Der er i alt blevet kortlagt omkring 70 km vandløb med vandplanter (3260) og lidt under 24 ha med bræmmer med høje urter (6430).

Inden for området er der kortlagt 72 levesteder for stor vandsalamander. Heraf er 46 i høj eller god tilstand og 26 i moderat tilstand. Levesteder i moderat tilstand har ikke særlige fællestræk, men kan have en kombination af at være tilgroede med tagrør, være eutrofierede, indeholde fisk eller andre registrerede negative parametre.

Fiskearterne pigherling og bæklampret samt tykskallet malermusling, sump- og skæv vindelsnegl, stor kæruldsmed, lys skivevandkalv og orkidéen mygblomst er arter på habitatområdernes udpegningsgrundlag, hvortil der ikke udføres levestedskortlægning. Alle arterne med undtagelse af bæklampret registreres jævnligt i området.

For Natura 2000-områdets ynglefugle er der kortlagt i alt 12 levesteder for fem arter. Af fem levesteder for rørdrum er 4 i god eller høj tilstand, mens et levested i den vestlige del af Holmegårds Mose er i moderat tilstand. Dette levested er beregnet til moderat tilstand primært pga. af et begrænset rørskovsareal.

Ud af to kortlagte levesteder for rørhøg er det ene i god tilstand, mens et andet i Tamosen er i moderat tilstand. Rørskovsarealet i Tamosen var på registreringstidspunktet både forholdsvis tørt og med begrænset udbredelse.

Tre kortlagte, potentielle levesteder for plettet rørvagtel er i moderat tilstand, da der bl.a. blev registreret påvirkning fra afvanding.

Der er kortlagt et enkelt levestedsareal for dværgterne, som er i moderat tilstand pga. mulig forstyrrelse fra færdsel samt tilgængelighed for ræv. Samme areal er i ringe tilstand som levested for fjordterne. Fjordterne ynder at yngle i hættemågekolonier, der yder beskyttelse, men som er fraværende på denne lokalitet. Klyde er ny op områdets udpegningsgrundlag, hvorfor der ikke er udført kortlægning af levesteder for arten.

Der findes desuden en række fuglearter på udpegningsgrundlaget for områdets fuglebeskyttelsesområde, hvortil der ikke er udviklet en tilstandsberegning for levesteder. Det gælder ynglefuglene engsnarre, trane, mosehornugle, rødrygget tornskade, isfugl, hvepsevåge og havørn – både som ynglefugl og som rastende – samt som trækfugl: sædgås, blisgås, sangsvane og kongeørn.

Engsnarre: Der er ikke registreret ynglefund inden for området ved seneste overvågninger. Jf. DCE's NOVANA-afrapportering vurderes den nationale ynglebestand til at være stabil, dog med en faldende tendens de seneste år.

Trane: Der har været op til 5 ynglepar af trane i området, men uden sikre observationer af yngleaktivitet ved seneste overvågning. Jf. DCE's NOVANA-afrapportering er den nationale bestand stigende og vurderet til 400-550 par.

Mosehornugle: Sidst registreret som ynglende i området i 2009. På landsplan vurderer DCE, at ynglebestanden at være stabil-fluktuerende.

Rødrygget tornskade: Arten er ny på udpegningsgrundlag for F91, og der blev ikke fundet ynglepar i området ved seneste overvågning. Antallet af ynglepar på nationalt niveau er baseret på vurderinger, men bestandsudviklingen skønnes jf. NOVANA-afrapporteringen at være stigende.

Isfugl: Arten ses jævnligt fouragerende mange steder, men der er endnu ikke lokaliseret nogen redefund inden for Natura 2000-området. Den nationale ynglebestand vurderes jf. NOVANA-afrapporteringen overordnet at være stabil, men fluktuerende efter år med isvintre.

Hvepsevåge: Arten er ny på områdets udpegningsgrundlag, og der ikke registreret ynglepar inden for områdeafgrænsningen ved seneste overvågning. På landsplan vurderes bestanden jf. NOVANA-afrapporteringen til at være stabil med omkring 650 ynglepar (2018).

Havørn: Der har gennem en årrække været 0-1 ynglepar i området, mens der er ikke tal for vinterrastende fugle. På nationalt plan er ynglebestanden stigende med 103 par (2019), og den overvintrende bestand er ukendt.

Kongeørn: Både antallet af rastende kongeørn inden for området og den nationale, overvintrende bestand er ukendt.

Sædgås: Har rastet inden for Natura 2000-området i antal på over 6.000 fugle med største antal i fuglebeskyttelsesområde F93. Efter 2012 har der været registreret mere beskedne antal. På nationalt plan er rastende sædgås opgjort på hhv. tundra- og tajgasædgås, som samlet set har rastet i fluktuerende antal.

Blisgås: Overvågningsdata viser et varierende antal rastende blisgås fra år til år i området. Jf. DCE's NOVANA-afrapportering for fugle er den overvintrende bestand af blisgås i Danmark stigende.

Sangsvane: Arten er ikke tilstede i national eller international væsentlig forekomst som trækfugl inden for området, og vinterbestanden er derfor ikke opgjort. Rastebestanden er jf. NOVANA-afrapporteringen stigende på landsplan.

En række naturtyper og levesteder for arter og fugle, som området er udpeget for at beskytte, kræver vedvarende drift for at sikre eller genoprette gunstig bevaringsstatus. Det gælder fx en række lysåbne naturtyper. Samtidig kræver andre naturtyper og levesteder i moderat til dårlig tilstand tiltag, der kan imødegå forringelse.

Hvis ikke indsatsprogrammet i Natura 2000-planen for tredje planperiode realiseres, er der risiko for, at den gode naturtilstand på en stor andel af naturarealerne og den hensigtsmæssige drift af lysåbne naturtyper og levesteder ikke fastholdes. Der er ligeledes risiko for, at naturtilstanden ikke vil blive forbedret på den del af arealer med lysåbne naturtyper, hvor tilstanden er moderat til dårlig, idet der her behov for indsatser mod bl.a. tilgroning og udbredelse af invasive plantearter.

Naturtilstanden vil potentielt set heller ikke blive forbedret på fugtige naturtyper, hvor uhensigtsmæssig hydrologi er et problem på dele af forekomsterne. Manglende realisering af indsatsprogrammet i Natura 2000-planen kan desuden medvirke til at fastholde flere kortlagte levesteder for stor vandsalamander og ynglefugle samt for klyde og lys skivevandkalv i ikke-god tilstand.

Uden udtagning af lavbundsjord til natur, vil disse arealer ikke kunne bidrage til udvidelse af visse naturtyper til gavn for mange arter, til bedre vandkvalitet eller til hindring af udledning af CO₂.

For skovnaturtyperne i området vil en manglende gennemførsel af indsatsprogrammet betyde, at antallet af store træer og mængden af dødt ved ikke vil kunne øges i tilstrækkelig grad til at være til gavn for mange af de truede arter, der er knyttet til disse skovhabitaterne.

Hvis ikke indsatsprogrammet i planen for tredje planperiode realiseres, er der risiko for at den biologiske mangfoldighed i området generelt stagnerer, hvilket for befolkningen kan betyde, at de ikke får adgang til naturområder af højere kvalitet. Det forventede positive bidrag til menneskers sundhed ved genskabelse af økosystemtydelser vil ligeledes udeblive.

Der er endvidere risiko for at landskabet vil fremstå mindre varieret og at det forventede bidrag til opfyldelse af fredningsformål og kumulative effekter udebliver.

1.4 Den sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet

I dette afsnit beskrives de øvrige miljøforhold i og udenfor Natura 2000-området, der kan blive væsentligt berørt af Natura 2000-planen.

1.4.1 Flora, fauna og biologisk mangfoldighed

I Natura 2000-område nr. 163, Suså Tystrup-Bavelse Sø, Slagmosen, Holmegårds Mose og Porsmose, vil planen konkret medvirke til bl.a. at sikre naturtyperne vandløb, højmoser, indlandssalteng, tidvis våd eng samt arter og fugle, der lever i tilknytning hertil. Med planens indsats for habitatnaturen sikres samtidig en stor del af den § 3-beskyttede natur i området. I og omkring Natura 2000-området findes mange andre sjældne arter som brun fladaks, hjertelæbe, hasselmus, løvfrø og spatel-filthat. Genetablering af hensigtsmæssig hydrologi og natur samt sikring af en hensigtsmæssig drift/pleje eller skovnaturtypebevarende drift eller urørt skov vil i mange tilfælde medføre, at forholdene for ovenstående arter og naturarealer forbedres, idet deres naturgrundlag forbedres sammen med indsatsen for habitatnaturen.

Tilgroning med høje græsser, urter, vedplanter og invasive plantearter forandrer naturen og kan føre til, at mindre konkurrencestærke arter eller karakteristiske arter for naturtyperne forsvinder. Genetablering eller opretholdelse af drift eller pleje, der modvirker tilgroning, vil både forbedre forhold for naturtyper på områdets udpegningsgrundlag, fx den del af højmosefloden, som er påvirket af tilgroning, samt for områdets truede arter generelt.

Kunstig afvanding med grøfter og dræn forandrer naturen og kan føre til ændringer i vegetationen således, at den naturtype-karakteristiske fugtigbundsvegetation påvirkes negativt. Genetablering af en hensigtsmæssig hydrologi kan modvirke denne udvikling for naturtyper som fx højmoser, hængesæk, kildevæld og rigkær, ligesom en mere hensigtsmæssig hydrologi og dynamik kan medvirke til, at naturtyper og arter, der ikke er på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området får forbedrede forhold.

Planens indsats om at opnå størst mulig naturmæssig robusthed og sammenhæng i områdets natur ved at sikre større driftsenheder af lysåbne naturtyper og skovnaturtyper samt indsats om vedligeholdelse af allerede gennemførte plejetiltag, vil kunne bidrage til at sikre en hensigtsmæssig naturtilstand af naturtyper og arter, der findes inden for området. Planens indsats om udtagning af lavbundslande kan bidrage til at skabe større sammenhængende naturområder med større robusthed.

Planens indsats med at sikre en skovnaturtypebevarende drift og pleje er til gavn for skovnaturtyperne og for tilknyttede arter generelt. Udlægning af arealer til urørt skov vil kunne skabe større variation i skovene med f.eks. flere skovlysninger og mere dødt ved og dermed kunne skabe gode rammer for biodiversiteten generelt.

Særlige arter i området er behandlet under afsnittet "Særlige arter".

1.4.2 Befolkningen

Natura 2000 område N163, Suså, Tystrup-Bavelse Sø, Slagmosen, Holmegårds Mose og Porsmose, har dele beliggende inden for fire kommuner: Næstved Kommune med 83.200 indbyggere, Sorø Kommune med 30.000 indbyggere, Ringsted Kommune med 34.800 indbyggere og Faxe Kommune med 36.700 indbyggere. Natura 2000-planen har fokus på sikring af den eksisterende udpegede natur i området. Sikringen af den eksisterende natur kan have betydning for arealanvendelsen, idet der kan forekomme arealer, som i forbindelse med gennemførelsen af planen vil blive omfattet af en plejeindsats, som fx vil kunne medføre en ændret drift på arealerne.

Planen indeholder en mulig indsats om etablering af urørt skov, hvilket kan medføre en ændret tilgængelighed til områder på visse tidspunkter af året, ligesom færdsel på offentlige arealer uden for veje og stier med tiden kan blive sværere som følge af væltede træer, mere vådbund og eventuelle hegninger.

Desuden vil planen give mulighed for større naturoplevelser for besøgende i området, da der med gennemførelse af planen vil ske en forbedring af naturtilstanden.

1.4.3 Menneskets sundhed

Natura 2000-området udnyttes til rekreative aktiviteter som fx vandring, cykling og kanosejlads, som bidrager til menneskets sundhed. Natura 2000-planen har til formål at sikre, at de beskyttede naturtyper og arter opnår gunstig naturtilstand på sigt. Natura 2000-planen vil potentielt i et mindre omfang kunne ændre den rekreative udnyttelse af områderne, der foregår i dag.

Desuden bevirker planens indsatser om at sikre og forbedre områdets naturtyper og arter, at der generelt vil ske en forbedring af områdets biodiversitet og genskabelse af mere robuste økosystemer. Dette kan generelt påvirke menneskets sundhed ved forbedring og genskabelse af økosystemtydelser som bidrager med fx vand, træ, luftrensning, jordbundsdannelse, bestøvning mm.

1.4.4 Jordbund, vand, luft og klimatiske faktorer

Mulig etablering af ny natur på lavbundsarealer kan bidrage til at skabe større sammenhæng mellem de eksisterende naturarealer, ligesom randpåvirkningerne af naturen fra tilstødende arealer med landbrugsdrift formentlig vil mindskes og kan potentielt gøre områderne mere robuste over for ekstreme vejrforhold og klimaændringer.

Etablering af naturarealer med hensigtsmæssig hydrologi og urørt skov vil potentielt kunne få betydning for overflade- og grundvand i form af udledning af en lavere mængde næringsstoffer til vandmiljøet. Dermed vil planen bidrage til realisering af vandområdeplanerne, der sigter mod god miljøtilstand i de danske vandområder.

Desuden vil indsatser om retablering af hensigtsmæssig hydrologi for naturtyperne samt mulig udtagning af lavbundslande potentielt kunne betyde, at der sker vandmætning af tidligere drænedes lande, hvilket potentielt kan betyde mindre udledning af CO₂. Endelig kan planen medvirke til binding af CO₂ som følge af opbygning af tørv ved genopretning af naturtypen aktiv højmoser på arealer der for nuværende er nedbrudt højmoser.

Natura 2000-planens øvrige indsatser om sikring og forbedring af de beskyttede naturtyper og arter, forventes ikke at have indflydelse på luftkvalitet.

1.4.5 Materielle goder og kulturarv

Natura 2000-planens indsats omfatter pleje af de naturtyper, der findes på Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag, hvilket potentielt kan påvirke adgangen til områder, som har betydning for befolkningen. Natura 2000-planens indsatser kan potentielt modvirke tilgroning af fortidsminder, og dermed kan planens indsatser potentielt medvirke til at sikre kulturarven. Desuden kan planen potentielt være med til at sikre de mange fortidsminder, der stadig ligger i jorden, mod fjernelse og ødelæggelse bl.a. gennem indsatser om udtagning af kulstofrige lavbundslande samt sikring af hensigtsmæssig hydrologi i moselandskaberne.

1.4.6 Landskab

Natura 2000-området domineres af Sjællands største vandløb Susåen, højmosekomplekset Holmegårds Moser samt Tystrup-Bavelse Sø og det omkringliggende bakkelandskab. Sidstnævnte er således også omfattet af en landskabsfredning, der har til formål at bevare det særegne landskab som blev dannet under den seneste istid. Søerne er placeret i bunden af en stor smeltevandsdal.

Sikring og forbedring af naturplejetiltag som følge af planens indsatser kan have betydelig effekt på landskabet i området, fx hvis der udlægges urørt skov, udtages lavbundsland til natur eller ændres i hydrologien i området.

1.4.7 Arter

I dette Natura 2000-område yngler der jævnligt trane, rørdrum, havørn, klyde og dværg- og fjordterne. Området er desuden et vigtigt rasteområde for bl.a. sædgås. Også de fleste arter på habitatområdernes bilag, mygblomst, sump- og skæv vindelsnegl, stor vandsalamander, pigmerling, tykskallet malermusling, lys skivevandkalv og stor kærguldsmed registreres jævnligt her.

Området rummer desuden bilag IV-arter som stor kærguldsmed, løvfrø, hasselmus og flere arter af flagermus. Af truede, rødlistede arter med flere registreringer inden for Natura 2000-området kan nævnes brun fladaks, rank viol, hjertelæbe, liden kærruld, sump-græshoppe og svampene egetunge, spatel-filthat og perlehøne-champignon.

Med planens indsatsprogram arbejdes der konkret for at sikre egnede levesteder for klyde og lys vandskivekalv.

Planens indsats om udarbejdelse af en national strategi for forvaltning af truede og rødlistede arter vil potentielt medvirke til en ændret forvaltning af arterne området.

1.4.8 Fredninger, fredede områder og vildtreservater

Inden for Natura 2000-området er der fire fredninger. Holmegårds Mose, Sønderskov Overdrev og Rådmandshave er områder, der er fredede af hensyn til deres naturværdier. Tystrup-Bavelse Sø med omgivelser er en landskabsfredning.

Natura 2000-planen indeholder indsatser, som kan påvirke naturværdier, bl.a. indsatser, som skal sikre en mere hensigtsmæssig hydrologi og plejetiltag som rydning og græsning. Natura 2000-planen indeholder således indsatser, der direkte kan understøtte fredningernes formål.

Natura 2000-planen rummer ikke indsatser vedrørende vildtreservater.

1.5 Eksisterende miljøproblemer

Truslerne mod naturværdierne og områdets udpegningsgrundlag er beskrevet i basisanalysen, der danner grundlag for udkast til Natura 2000-planen for området. Planens mål er at sikre udpegningsgrundlaget mod disse trusler herunder prioritering i tilfælde af modstridende naturinteresser.

Deposition af luftbårne kvælstofforbindelser, herunder ammoniak kan påvirke næringsfattige naturtyper som fx aktiv højmoser, nedbrudt højmoser samt brunvandede søer. Naturtyper har forskellig sårbarhed over for kvælstofdeposition og de sure moser med tørvemosser er nogle af de særligt sårbare naturtyper. Emissionen af ammoniak fra landbruget reguleres gennem husdyrgodkendelsesloven, som bidrager til at mindske ammoniakudledning fra punktkilder.

Tilgroning med høje græsser, urter og vedplanter forandrer naturen og kan føre til ændringer i vegetationen således, at den lavtvoksende og artsrige naturtype-karakteristiske vegetation erstattes af en mere artsfattig vegetation, der i højere grad præges af mere almindelige, konkurrence-stærke arter. Manglende hensigtsmæssig drift eller pleje er således et problem i forhold til flere af naturtypeforekomsterne i området.

Der er registreret invasive plantearter flere steder i området. Udbredelse af invasive arter fortrænger den hjemmehørende vegetation og udgør et problem for enkelte forekomster af nedbrudt højmoser (7120), kildevælde (7220) og rigkær (7230).

Påvirkning fra dyrkede naboarealer kan ændre naturindholdet på forekomster af habitatnaturtyper. I dette område er der registreret direkte påvirkning fra naboarealer på mindre dele af forekomster med surt overdrev (6230), hængesæk (7140), kildevæld (7220) og rigkær (7230). Også for visse af områdets småsøer vurderes der at være en påvirkning med eutrofiering til følge.

Kunstig afvanding med grøfter eller dræn forandrer naturen og kan føre til ændringer i vegetationen, således at den naturlige, naturtype-karakteristiske fugtigbundsvegetation erstattes af en vegetation, der i højere grad præges af konkurrence-stærke arter knyttet til mere tørre forhold. Afvanding påvirker i varierende grad alle kortlagte, våde naturtyper i området samt flere af de kortlagte levesteder for mose- og rørskovsfugle.

Skovnaturtypernes egnethed som levested for en række truede svampe, insekter og andre organismer afhænger meget af parametre som store træer og dødt ved. Almindelig skovdrift og dræning kan derfor fastholde skovnaturtyperne som mindre egnede habitater for mange organismer.

Inden for dette Natura 2000-område findes der flere sjældne og meget sårbare arter, som lys skivevandkalv og tykskallet malermusling. Alle uhensigtsmæssige forhold på sårbare arters levesteder er kritiske i forhold til om arterne kan overleve i området på sigt.

For områdets kolonirugende ynglefugle er menneskelig forstyrrelse og tilgængelighed for prædatorer som især ræv en væsentlig trussel.

Både rastende og ynglende fugle i området kan påvirkes negativt af for megen færdsel og anden menneskelig aktivitet. Ved forstyrrelse kan fuglene opgive yngleforsøg eller være tvunget til mindre optimale fødesøgningsområder.

1.5.1 Planens påvirkning af truslerne i området

I dette afsnit redegøres der for, om planen, med dens indsatser, potentielt vurderes at forværre eller afhjælpe ovennævnte trusler.

Planen indeholder indsatser om fastholdelse af pleje og sikring af hensigtsmæssig hydrologi på de lysåbne naturtyper, og der skal arbejdes mod at opnå størst mulig naturmæssig robusthed og sammenhæng i områdets natur. Disse indsatser forventes at nedbringe trusler om tilgroning af lysåbne naturtyper, herunder forekomst af invasive plantearter og evt. genvækst af vedplanter. Der skal desuden generelt arbejdes for at sikre egnede levesteder for arter på områdets udpegningsgrundlag, og særligt fokus rettes på at forbedre tilstand af levesteder for lys skivevandkalv og klyde.

Udtagning af lavbundsjord til natur vil kunne bidrage til mindre randpåvirkning af den eksisterende natur og gøre det muligt at skabe mere sammenhængende og robust natur. En udtagning af lavbundsjord vil også kunne bidrage til en mere hensigtsmæssig hydrologi i dele af området.

For skovnaturtyper, hvor det vurderes nødvendigt af hensyn til bevarelse af skovnaturtyper på udpegningsgrundlaget, sikres en skovnaturtypebevarende drift eller permanent ophør af drift, hvilket også er til gavn for tilknyttede fugle, svampe, insekter og andre arter.

Skovnaturtypebevarende drift og pleje samt urørt skov vil bidrage til at stabilisere naturtilstanden og mindske behovet for en vedvarende indsats i skovnaturtyperne og skabe mere struktur i skovene.

Vandkvalitet og miljøtilstand i områdets store søer samt Susåen håndteres gennem vandområdeplanerne.

Natura 2000-planen indeholder ikke indsatser mod trusler fra deposition af luftbåren kvælstof, menneskelig forstyrrelse samt prædation af ynglefugles æg og unger eller særlig indsats for tykskallet malermusling. Reduktion af kvælstofdeposition reguleres dog generelt af anden lovgivning. Flere andre projekter som UC LIFE Denmark, SemiAquaticLIFE og andre arbejder i synergi med Natura 2000-planens formål med forbedring af vilkår for flere af områdets sårbare arter.

1.6 Internationale miljøbeskyttelsesmål

Danmark har tilsluttet sig en række internationale konventioner indeholdende miljøbeskyttelsesmål, hvis indhold i en lang række tilfælde er indarbejdet i lovgivningen. For EU- lovgivningen gælder generelt, at den er implementeret i dansk lovgivning. Danmark har bl.a. ratificeret Ramsarkonventionen og Biodiversitetskonventionen. Biodiversitetskonventionens formål er bl.a. at sikre, at den biologiske mangfoldighed bevares. Formålet med Ramsarkonventionen er at beskytte vådområder med en særlig betydning for fugle. Danmark har udpeget 28 Ramsarområder, der alle indgår i EU's fuglebeskyttelsesområder. Ramsarområderne er dermed en del af det danske Natura 2000-netværk.

Planen er en udmøntning af EU's Habitat- og Fuglebeskyttelsesdirektiv implementeret i dansk lov via Miljømålsloven, lovbekendtgørelse nr.119 af 26. januar 2017 med senere ændringer. Planen vil sikre, at areal og tilstand af kortlagte naturtyper og levesteder for omfattede arter ikke går tilbage eller forringes. Samtidig vil der ske en særlig indsats for truede naturtyper og arter, hvilket er afspejlet i indsatsprogrammet i Natura 2000-planerne for tredje planperiode.

1.7 Planens indvirkning på miljøet

Natura 2000-planens indsats vedrører hovedsageligt forbedring af allerede eksisterende og beskyttet natur, idet evt. forbedrede vandforhold for naturarealer og eventuel udtagning af kulstofholdige lavbundslande har en positiv effekt på særligt biodiversitet, men også i forhold til vand- og klimamål.

I tabel 1 herunder er gennemgået planens sandsynlige indvirkning på en række faktorer ifølge lovbekendtgørelse nr. 1976 af 27. oktober 2021, bilag 4.

Planens indvirkning på	Påvirkes	Ingen påvirkning	Redegør for indvirkning
Flora, fauna og biologisk mangfoldighed	X		Der er indledningsvis i den strategiske miljøvurdering redegjort for planens indvirkning på miljøet over landegrænser. Natura 2000-planen medvirker generelt til at sikre, at flora, fauna og biologiske mangfoldighed bevares og forbedres, idet planen medvirker til at skabe gunstige forhold for naturen. I Natura 2000-område N163, Suså, Tystrup-Bavelse Sø, Slagmosen, Holmegårds Mose og Porsmose, vil Natura 2000-planen medvirke til at hindre tilgroning af en række naturtyper. Realisering af planens indsatsprogram vil samtidig sikre den § 3-beskyttede natur i området. I Natura 2000 området findes der bestande af de fredede og/eller rødlistede arter rank viol, hjertelæbe, hasselmus, stor kærguldsmed m.fl. Sikring af en mere

			hensigtsmæssig hydrologi, samt sikring af pleje medfører, at forholdene for fredede eller rødlistede arter forbedres idet deres naturgrundlag forbedres sammen med indsatsen for naturtyperne.
Befolkningen	X		Natura 2000-planen har fokus på sikring af den eksisterende udpegede natur i området. For visse arealer vil gennemførelsen af planen betyde, at de vil blive omfattet af en plejeindsats, som vil kunne medføre en ændret drift eller hegninger på arealerne. Natura 2000-området ligger på Sydsjælland og strækker sig over de fire kommuner Faxe, Næstved, Ringsted og Sorø. Der er for nuværende offentlig adgang til store dele af området. På de privatejede arealer er adgangsforhold reguleret via naturbeskyttelseslovens regler om offentlighedens adgang til skove og udyrkede arealer i det åbne land. Flere af de terrestriske moseområder er svært tilgængelige til fods, og kan derfor primært opleves fra veje og stier. Selve Susåen samt Tystrup-Bavelse Sø kan på større strækninger opleves fra vandsiden. Natura 2000-planen vurderes ikke at indebære yderligere restriktioner for offentlighedens adgang. Da planen bidrager til at sikre og forbedre naturgrundlaget vurderes det, at planen forbedrer befolkningens mulighed for større naturoplevelser.
Menneskers sundhed	X		Natura 2000-området udnyttes til rekreative aktiviteter som fx vandring, cykling og kanosejlads, som bidrager til menneskers sundhed. Der findes således veje og stier gennem store dele af området. På områdets privatejede arealer er der offentlig adgang til disse veje og stier gennem naturbeskyttelseslovens regler om adgang til skove. Med indsats om udlægning af arealer til urørt, vurderes adgangen ikke at blive yderligere ændret, da veje og stier i urørt skov skal friholdes for væltede træer mv. Natura 2000-planen vurderes derfor kun potentielt og i mindre omfang

			kunne ændre den rekreative udnyttelse af områderne, der foregår i dag. Det vurderes desuden, at gennemførelse af planen vil bidrage positivt til menneskers sundhed gennem forbedring af områdets biodiversitet og genskabelse af mere robuste økosystemer. Dette kan generelt påvirke menneskets sundhed ved forbedring og genskabelse af økosystemydelse som fx vand, træ, luftrensning, jordbundsdannelse, bestøvning mm.
Jordbund	X		Det vurderes, at en realisering af planens indsatser med sikring af pleje på arealerne, kan medføre udpining af jordbunden på arealer, der er næringsberigede som følge af nuværende eller tidligere gødskning. Planen vurderes i øvrigt ikke at påvirke jordbundens beskaffenhed idet at indsatsprogrammet i planen ikke omfatter tiltag som vil kunne bevirke, at stoffer eller andet materiale vil kunne påvirke jordbunden, ligesom der heller ikke graves i området. Se desuden vurderinger i skemaet under "Vand".
Vand	X		Natura 2000-planen rummer ikke direkte indsatskrav for vandkvaliteten, da disse krav fastlægges i vandområdeplanen. I N163 er der dog mulighed for etablering af naturarealer med hensigtsmæssig hydrologi, udlægning af urørt skov samt udtagning af kulstofrige lavbundslande til natur. En gennemførelse af disse indsatser vurderes at kunne få positiv betydning for overflade- og grundvand i form af udledning af en lavere mængde næringsstoffer til vandmiljøet og således bidrage positivt til realisering af vandområdeplanen.
Luft		X	Det vurderes, at Natura 2000-planens indsatser ikke vil have indflydelse på luftkvaliteten, da de ikke medfører emission af stoffer til luften.
Klimatiske faktorer	X		Indsatser om retablering af hensigtsmæssig hydrologi for naturtyperne samt mulig udtagning af

			lavbundslande kan betyde, at der sker vandmætning af tidligere drænedes lande, hvilket vurderes at kunne betyde mindre udledning af CO ₂ . Endelig vurderes det, at planen kan medvirke til binding af CO ₂ som følge af opbygning af tørv ved genopretning af naturtypen aktiv højmoser på arealer der for nuværende er nedbrudt højmoser.
Materielle goder		X	Det vurderes, at planen ikke påvirker materielle goder, idet realisering af indsatsprogrammet ikke berører ejendomme eller andre værdier for hverken den brede befolkning eller lokalbefolkningen. Adgangen til naturområder og en højere værdi af naturen er vurderet under emnet "Befolkningen" og "Menneskets sundhed".
Landskab	X		Sikring og forbedring af naturgrundlaget, herunder naturplejetiltag, vurderes at ville øge landskabsværdien ved at give mulighed for et varieret landskab bestående af forskellige landskabstyper. Udtagning af lavbundsland til natur og mulig etablering af hensigtsmæssig hydrologi vurderes ligeledes at kunne ændre landskabsbilledet i området.
Kulturarv, herunder kirker, arkitektonisk arv og arkæologisk arv.	X		I N163 findes en lang række fredede fortidsminder i form af bl.a. rundhøje, langdysser, stendysser samt vildtbaneafmærkninger. Store dele af Holmegårds Moser er udpeget som kulturarvsareal, da området rummer mange ældre stenalderbopladser, især fra Maglemosekulturen, men der er også bopladser fra senpalæolitikum samt Kongemose- og Ertebøllekultur. Det samme er Slagmosen, hvorfra der er fund af menneske, svin, hund, hest og ko samt den Danneskjøldske Kanal, der strækker sig langs Susåen fra den velbevarede 1700-tals stenbro i nord til den store kammerluse ved det tidligere Maglemølle i det nuværende Næstveds centrum. Der findes 10 øvrige kulturarvsarealer der i mindre udstrækning er omfattet af Natura 2000-udpegningen.

			Natura 2000-planens generelle indsatser om sikring af områdets udpegningsgrundlag vurderes at være med til at friholde en del af de mange fortidsminder i området fra tilgroning, som følge af opretholdelse eller etablering af en hensigtsmæssig naturplejeindsats. Desuden vurderes planens indsatser at være med til at bevare og sikre fund, der fortsat findes i jorden.
Arter	X		Natura 2000-planens indsatser for forbedring af naturtyper og levesteder, udtagning af lavbundsjord til natur og mulig udlægning af urørt skov samt konkrete indsatser til sikring og forbedring af levesteder for klyde og lys skivevandkalv vil både gavne udpegningsgrundlagets og andre hjemmehørende arter. Se også under "Flora, fauna og biologisk mangfoldighed".
Fredninger, Bekendtgørelsesfredninger og vildtreservater		X	Inden for området findes fire forskellige fredninger. De tre fredninger Holmegårds Mose, Sønderskov Overdrev og Rådmandshave er områder, der er fredede af hensyn til deres naturværdier. Tystrup-Bavelse Sø med omgivelser er en landskabsfredning. Indsatsprogrammet i Natura 2000-planen for området vurderes ikke at stride imod områdets fire fredninger, da fredningerne netop har til formål at sikre landskabs- og naturværdier, hvilket Natura 2000-planen forventes at bidrage til. Der er ikke indsatser i Natura 2000-planen der vedrører vildtreservater, hvorfor sådanne ikke vurderes påvirket.
Kumulative effekter	X		Natura 2000-planen har til formål at sikre og forbedre naturkvaliteten for naturtyper og arter på området udpegningsgrundlag. Evt. realisering af indsatsprogrammet i planen kan potentielt medvirke til en kumulativ positiv påvirkning i samspil med konkrete projekter, fx UC LIFE Denmark og SemiAquaticLIFE.

			I N163 er der mulighed for etablering af naturarealer med hensigtsmæssig hydrologi, udlægning af urørt skov samt udtagning af kulstofrige lavbundslande til natur. En gennemførelse af disse indsatser vurderes at kunne få positiv betydning for overflade- og grundvand i form af udledning af en lavere mængde næringsstoffer til vandmiljøet. Således vil planen kunne påvirke vandkvaliteten i området positivt og bidrage til realisering af vandområdeplanerne, der sigter mod god miljøtilstand i de danske vandområder.
--	--	--	--

Tabel 1. Gennemgang af planens indvirkning på en række miljøforhold.

1.8 Foranstaltninger der modsvarer negativ indvirkning på miljøet

Planen har indvirkning på de faktorer, der er listet i tabel 1. Vedrørende modstridende naturinteresser følger prioriteringen Natura 2000-planens retningslinjer. For så vidt angår modstridende naturinteresser henvises til Natura 2000-planens afsnit 3.3. Se i øvrigt afsnit om grundlag for prioriteringer nedenfor.

Natura 2000-planerne skal generelt sikre et højere naturindhold i området og bidrage til en større biologisk mangfoldighed. Planen for Natura 2000-område N163, Suså, Tystrup-Bavelse Sø, Slagmosen, Holmegårds Mose og Porsmose, indeholder en indsats om udlægning af urørt skov. Udlægning af urørt skov i området kan medføre en ændret adgang til områder på visse tidspunkter af året, hvor jordbunden vil være vådere, ligesom færdsel uden for veje og stier med tiden kan blive sværere som følge af væltede træer. Hvor staten udlægger urørt skov vil adgangen til området blive sikret gennem fortsat vedligeholdelse af veje, stier, og friluftsfaciliteter i skovene vil fortsat være tilgængelige. På private arealer der udlægges til urørt skov vil de generelle adgangsregler som følger af Lov om naturbeskyttelse, fortsat gælde.

Planen indeholder en indsats om at sikre sammenhæng i områdets natur, sikre større driftsenheder af lysåbne naturtyper og skovnaturtyper, udtagning af lavbundsland til natur og mulig udlægning af urørt skov. Ved såvel pleje af eksisterende natur som udlægning af landbrugsarealer til natur, vil dette ske efter aftaler mellem lodsejeren og kommunerne og mod økonomisk kompensation via EU's landdistriktsprogram. Udlægning af urørt skov vil ske efter aftaler mellem ejer og Miljøstyrelsen.

1.9 Miljøvurderingens gennemførelse og grundlag for prioriteringer og valg

Natura 2000-planerne udarbejdes som følge af habitatdirektivets artikel 6. stk. 1, som fastslår, at medlemsstaterne skal iværksætte de nødvendige bevaringsforanstaltninger, hvilket bl.a. kan indebære udarbejdelse af hensigtsmæssige forvaltningsplaner, som er specifikke for lokaliteterne eller integreret i andre udviklingsplaner, relevante retsakter, administrative bestemmelser eller aftaler. I Danmark udarbejdes Natura 2000-planer, som angiver overordnede og konkrete mål for

lokaliteterne, indsatsprogram med retningslinjer og evt. mulighed for prioritere mellem forskellige naturtyper og levesteder for arter på udpegningsgrundlaget ved realisering af indsatsprogrammet.

Natura 2000-planen er en overordnet statslig plan, som skal gennemføres gennem frivillige og lokale indsatser. Natura 2000-planen udarbejdes på baggrund af en basisanalyse, der bl.a. præsenterer data, redegør for relevante trusler og naturtilstanden. Natura 2000-planen danner efterfølgende grundlag for udarbejdelsen af en Natura 2000-handleplan. Natura 2000-handleplanen udarbejdes af kommunale og andre ansvarlige myndigheder, og har fokus på de forventede forvaltningsindsatser og initiativer, fordeling af indsatser mellem ansvarlige myndigheder og tidsfølgen for gennemførelsen af indsatserne.

Der kan således ikke i forbindelse med Natura 2000-plan foretage en konkret vurdering af indsatsernes miljøpåvirkning, da Natura 2000-planer ikke fastlægger hvor den konkrete indsats skal gennemføres. Miljøvurderingen er gennemført ud fra tilgængelig viden, bl.a. de oplysninger der fremgår af basisanalysen, udkast til Natura 2000-planen og det nationale overvågningsprogram, NOVANA.

I de seneste basisanalyser (offentliggjort juni 2020) redegøres der for relevante trusler, og dermed at der fortsat er behov for indsatser for at sikres den nuværende naturtilstand og på sigt opfylde habitat- og fuglebeskyttelsesdirektivets mål. I tredje planperiode (2022-2027) er der fokus på at sikre mere naturlige processer og naturens robusthed bl.a. i form af sammenhængende arealer, udlæg af urørt skov og udtag af kulstofholdige lavbundslande. Derudover er der fokus på sikring af den eksisterende natur og levesteder bl.a. ved at fortsætte plejen af plejekrævende arealer, bekæmpe invasive arter, afsøge behovet for at udlægge forstyrrelsesfrie zoner og afsøge behovet for fiskeriregulering.

Overvejelserne har ført til, at der i Natura 2000-planen for N163, Suså, Tystrup-Bavelse Sø, Slagmosen, Holmegårds Mose og Porsmose, planlægges gennemført flere generelle indsatser med at sikre lysåbne terrestriske naturtyper og arters levesteder en hensigtsmæssig hydrologi, drift og pleje. Dette omfatter, at der arbejdes for at sikre egnede levesteder for områdets fugle og andre arter, og bevarelse af skovnaturtyper, som sikres en skovnaturtypebevarende drift og pleje. Der arbejdes på at opnå størst mulig naturmæssig robusthed og sammenhæng i områdets natur ved at sikre større driftsenheder af lysåbne naturtyper og skovnaturtyper.

Herudover vil specifikke indsatser hjælpe til indfrielse af natura 2000-planens målsætninger. Dette omfatter, at:

- tilstanden af levestederne for klyde forbedres, således at 75% af de kortlagte levesteder får en naturtilstand i overensstemmelse med arternes krav til ynglelokalitet, hvilket også vil være til gavn for fjordterne og dværgterne.
- tilstanden af levesteder for lys skivevandkalv forbedres i overensstemmelse med artens krav til disse.
- Der søges udtaget kulstofholdige lavbundsland der kan bidrage til sammenhængende arealer, øget robusthed og give mulighed for mere naturlig dynamik. Udtagningen kan ligeledes være til gavn for bl.a. stor vandsalamander, sump-vindelsnegl og arter, hvis fødegrundlag afhænger af god vandkvalitet. Udtagningen skal også bidrage til at reducere udledningen af CO₂ og et renere vandmiljø.
- urørt skov (permanent ophør af drift m.v.) kan være en mulighed af hensyn til naturtyper og tilknyttede arter og fugle. Ved udlæg til urørt skov skal der tages hensyn til levesteder for særligt følsomme arter.

Planen har til hensigt at sikre udpegningsgrundlaget og fremmer herved den biologiske mangfoldighed generelt. En målsætning for en bestemt naturtype, fugl eller art vil dog kunne indebære en nedprioritering af andre naturtyper, fugle eller arter. For området er der foretaget følgende valg:

Arealet med habitatnaturtyperne nedbrudt højmoser (7120), skovbevokset tørvemoser (91D0) og elle- og askeskov (91E0) kan reduceres til fordel for udvidelse af aktiv højmoser (7110) og rigkær (7230).

Ved genetablering af aktiv højmoser (7110) er en del af skovnaturtypen skovbevokset tørvemoser (91D0) blevet fjernet. Forekomsten af skovbevokset tørvemoser (91D0) i Holmegårds Mose er et resultat af en kolonisering som følge af menneskelig påvirkning. Det er derfor acceptabelt at nedprioritere denne skovnaturtype med henblik på at opnå gunstig bevaringsstatus for højmosen. Områdets rigkær (7230) er af høj botanisk værdi, og er i nyere tid reduceret i areal pga. tilgroning med bl.a. rød-el. Der accepteres derfor en mindre reduktion i elle- og askeskov (91E0) til fordel for rigkær (7230). Prioriteringen gælder også ved evt. genvækst af skovtyperne på disse arealer.

Rydning af skovbevokset tørvemoser (91D0) og elle- og askeskove (91E0) i forbindelse med genskabelse af højmoser (7110) og rigkær (7230) kan ske under forudsætning af, at arealet af de to skovnaturtyper opretholdes på nationalt og biogeografisk niveau.

Genopretning af aktiv højmoser (7110) kræver en vandstandshævning. En planlagt vandstandshævning som forudsat i fredningen påvirker arealet med den kendte forekomst af mygblomst. Der er derfor en risiko for, at bestanden af mygblomst fortsat vil blive påvirket i negativ retning trods øvrige indsatser for mygblomst. Uanset denne usikkerhed har genopretning af aktiv højmoser (7110) en højere prioritet end hensynet til mygblomst.

Hvis forekomster af naturtypen kildevæld er tilgroet i nyere tid prioriteres de som lysåben naturtype på bekostning af skovnaturtypen. Dette kan konkret medføre en ubetydelig reduktion i arealet med bl.a. bøg på muld (9130). På arealer, der er udlagt til urørt skov, bør skovnaturtyperne have højere prioritet end at tilbageføre lysåbne væld (7220).

1.10 Overvågning

Resultatet af Natura 2000-indsatsen i forhold til udpegningsgrundlag og naturtilstanden bliver fulgt op på gennem det nationale overvågningsprogram, NOVANA, som Miljøministeriet er ansvarlig for. Desuden afrapporterer Danmark bevaringsstatus vedr. habitat- og fuglebeskyttelsesdirektivet til EU-kommissionen hvert 6 år.

Basisanalysen bygger på kortlægningsdata og udgør det nuværende vidensgrundlag om status for områdets udpegningsgrundlag i forbindelse med Natura 2000-planlægningen. Basisanalysen gennemgår systematisk udpegningsgrundlaget med en beskrivelse af status for hver enkelt art, fugl og naturtype. Det er hensigten, at denne analyse opdateres i forbindelse med fremtidige planperioder.

Resume

Strategisk MiljøVurdering for forslag til Natura 2000-plan 2022-2027 for Suså, Tystrup-Bavelse Sø, Slagmosen, Holmegårds Mose og Porsmose (nr. 163). Miljøvurderingen sammenfatter Natura 2000-planforslagets påvirkning af miljøet.

Miljøstyrelsen
Tolderlundsvej 5
5000 Odense C

www.mst.dk